

Národní památkový ústav	
Došlo:	2021-08-05 09:00:29
Č. j.:	NPU-310/64376/2021
Listů:	1 Příloh:

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

Dle rozdělovníku

Váš dopis ze dne

Naše značka
MK 50507/2021 OPP
MK-S 4024/2020 OPP

Vyřizuje/linka
Bezděková/524

V Praze dne: 29. 7. 2021

Zaslání rozhodnutí a sdělení o pokračování řízení

Na základě vydaného rozhodnutí ministra kultury z 29. 6. 2021 č. j. MK 42814/2021 OLP vám v příloze tohoto dopisu zasíláme rozkladem napadené prvoinstanční rozhodnutí z 22. 9. 2020 č. j. MK 57122/2020 OPP, u kterého nelze vyznačit nabytí právní moci, protože nabyla právní moci jen část výroku tohoto rozhodnutí v rozsahu:

„Rozklad se zamítá a rozkladem napadené rozhodnutí Ministerstva kultury se potvrzuje v rozsahu, kterým byl za kulturní památku prohlášen pozemek parc. č. 3461, k. ú. České Budějovice 3, jehož součástí je stavba modlitebny č. p. 1306, včetně varhan a zvonu, které jsou součástí stavby.“

Zároveň vám sdělujeme, že ministerstvo pokračuje v části řízení o prohlášení mobiliáře – oltářního obrazu s vyřezávanou architekturou oltáře a kované křtitelnice, které jsou součástí stavby modlitebny č. p. 1306 na pozemku parc. č. 3461, vše v kat. území České Budějovice 3.

Mgr. Ing. Eva Trejbalová

vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

MINISTERSTVO KULTURY
Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1 – Malá Strana
IČ: 00023671

21

Příloha:
dle textu

Rozdělovník:

Národní památkový ústav, generální ředitelství
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

V Praze dne 22. 9. 2020
Č. j. MK 57122/2020 OPP
Sp. zn. MK-S 4024/2020 OPP
Vyřizuje: Mgr. Klára Mikulíková

Farní sbor Českobratrské církve evangelické
v Českých Budějovicích
tř. 28. října 1306/28
370 01 České Budějovice

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo kultury jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, oba ve znění pozdějších předpisů,

prohlašuje

soubor „*bývalá modlitebna Evangelické církve augsburského vyznání*“ (dnes modlitebna Českobratrské církve evangelické), k. ú. České Budějovice 3, obec České Budějovice, okres České Budějovice, Jihočeský kraj, za kulturní památku. Dotčený soubor se skládá z pozemku parc. č. 3461, k. ú. České Budějovice 3, jehož součástí je stavba modlitebny č. p. 1306, včetně varhan a zvonu, které jsou součástí stavby, a dále z mobiliáře – jmenovitě se jedná o oltářní obraz s vyřezávanou architekturou oltáře a kovanou křtitelnicí.

Nedílnou součástí výroku tohoto rozhodnutí je příloha s orientačním zákresem umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy (příloha č. 1), nedílnou součástí rozhodnutí je dále deset identifikačních fotografií kulturní památky (příloha č. 2).

V tomto řízení dle § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, je účastníkem řízení: Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Českých Budějovicích, IČ: 47235063, se sídlem tř. 28. října 1306/28, 370 01 České Budějovice.

Odůvodnění

Ministerstvo kultury obdrželo dne 21. 3. 2020 **podnět od** ze dne 17. 3. 2020 k prohlášení bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání (dnes modlitebna Českobratrské církve evangelické), k. ú. České Budějovice 3, obec České Budějovice, okres České Budějovice, Jihočeský kraj, za kulturní památku. Ministerstvo tento podnět vyhodnotilo, shledalo jej důvodným a v uvedené věci zahájilo správní řízení.

Ve výše zmíněném **podnětu** ze dne 17. 3. 2020 je k záměru prohlášení předmětné modlitebny za kulturní památku sděleno následující:

„[...] **Název:** německá evangelická modlitebna

Umístění: okres České Budějovice, obec České Budějovice, část obce České Budějovice 3, katastrální území České Budějovice 3, třída 28. října 28, č.p. 1306, na pozemku p. č. 3461 (modlitebna a domek sluhy na dvoře), zahrada na pozemku p. č. 3462

Autor: plzeňský architekt Viktor (Victor) Schwerdtner

Majitel: Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Českých Budějovicích, tř. 28. října 1306/28, 37001 České Budějovice

Historie: Modlitebna Německé evangelické církve augsburského vyznání pro potřeby místní obce této církve byla postavena v tehdejší Střelnické ulici, dnešní ulice 28. října budějovickou stavební firmou Josefa Hauptvogla podle projektu plzeňského architekta Viktora Schwerdtnera v roce 1899 v neorománském slohu. Slavnostní vysvěcení se konalo dne 8. prosince 1899. Po roce 1945 byl v důsledku odsunu německého obyvatelstva města objekt modlitebny předán Českobratrské církvi evangelické.

Popis: Objekt je začleněn v rámci uliční blokové zástavby v ulici 28. října. Dvoupodlažní budova je zastřešena sedlovou střechou s hřebenem rovnoběžným s uličním průčelím. To je pojato v neorománských formách, téměř symetricky, členěné na tři části - střední, o dvou okenních osách, zakončenou štítem, za nímž vystupuje věž modlitebny, a dvě postranní části rovněž o dvou okenních osách. Modlitebna je částečně podsklepená, v přízemí je při severní straně situován průjezd do dvora, ostatní část přízemí zaujímají prostory pro byt faráře. Podstatnou část patra zaujímá vlastní sál modlitebny. V interiéru zaujme dřevěný trámový strop vlastního sálu modlitebny s vloženou dřevěnou kruchtou, která svým tvaroslovím jako by již předznamenávala nástup secesní architektury s jejími folkloristickými inspiracemi. Obecně interiér objektu dosud obsahuje řadu autentických prvků a konstrukcí

často s kvalitním řemeslným zpracováním. Původní dekorativní výmalbu patrně překryly pozdější přemalby. Ve dvorní části se nachází přízemní objekt původně určený pro byt sluhy. Pozemek zahrady se dochoval ve svém původním rozsahu. [...]

Technický stav objektu: Objekt sboru slouží svému původnímu účelu. Nachází se v uspokojivém technickém stavu bez zásadních zásahů do původní architektury, a to jak v exteriéru, tak i v interiéru.

Odůvodnění návrhu: Českobudějovická německá evangelická modlitebna představuje sama o sobě značně výjimečný stavební typ, pro nějž bychom minimálně v rámci jižních Čech mamě hledali obdobu. Pokud budeme pátrat po možných inspiračních zdrojích, nemůžeme vyloučit, že jednou ze staveb, která mohla výrazně ovlivnit konečnou podobu českobudějovické architektury, byl jak po stránce typologické, tak po stránce slohové objekt evangelického kostela v Mariánských Lázních vystavěný v letech 1853-1857 podle projektu berlínského architekta a dvorního stavebního rady G. Ch. Cantiana (1796-1866). Vlastní architektonický výraz českobudějovické realizace, který nevyniká přebujelým architektonickým aparátem, mohl být do značné míry ovlivněn charakterem zakázky a samotným investorem. Přesto si stavba ve svém exteriéru uchovává ušlechtilý neorománský výraz, který v detailech prozrazuje zkušenost architekta a jeho poučenost historickou architekturou. V interiéru je pak nejzajímavějším motivem kruchta ve vlastním sále modlitebny, která se zdá ve svém formálním aparátu a materiálovém provedení již naznačovat možné vlivy secesního folklorismu. Lze proto konstatovat, že německá evangelická modlitebna je výrazným reprezentantem architektury přelomu 19. a 20. století, což umocňuje také osobnost architekta Viktora Schwerdtnera, jenž byl v této době výrazným představitelem pozdního historismu na západě a jihu Čech, kde jeho služeb využívala především německá klientela. V širších souvislostech lze objekt německé evangelické modlitebny považovat za významný doklad duchovního, národnostního, kulturního, ale i společenského a hospodářského života Českých Budějovic na přelomu 19. a 20. století.

Na základě výše uvedených skutečností se domnívám, že objekt německé evangelické modlitebny v Českých Budějovicích zcela naplňuje pojem kulturní památka podle ustanovení § 2 odst. 1. písm. a) zákona 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a proto navrhuji jeho prohlášení za kulturní památku. [...]"

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, ve svém návrhu č. j. NPU-331/28871/2020 ze dne 28. 5. 2020 prohlášení souboru bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání v Českých Budějovicích za nemovitou kulturní památku **doporučil**. Dále k prohlášení za movitou kulturní památku doporučil též oltářní obraz s vyřezávanou architekturou.

„[...] **Charakteristika objektu:** předmětem návrhu je evangelická kaple čp. 1306 a oltářní obraz s architekturou, na parc. jčř. 3461, k. ú. České Budějovice 3

Umístění: východní blok ulice 28. října, vymezený ulicemi Skuherského a Fráni Šrámka, Pražské Předměstí

Obec: České Budějovice

Okres: České Budějovice

Kraj: Jihočeský

Výčet parcel: parc. jčř. 3461

Katastrální území: České Budějovice 3 [...]

Výčet věcí:

kaple

oltářní obraz s architekturou

Popis: 1. kaple

Stavba od plzeňského architekta Victora Schwerdtnera z roku 1899 leží v řadové zástavbě předměstí z druhé poloviny 19. století. Kaple je postavena v pseudorománském slohu, od roku 1959 slouží Církvi československé evangelické.

Evangelická kaple je zděná patrová budova s farním bytem a sborovou místností v přízemí a modlitebnou v patře. Kaple je zasazena do řadové zástavby předměstí a její historizující podoba je nejvíce ovlivněna novorománským slohem. Západní průčelí do ulice 28. října je šestosé, střední část se dvěma okenními osami je mírně vysazena vpřed. Stavba je okapově orientována, střední dvouosá část je završena trojúhelným štítem, za kterým ze střechy vyrůstá zvonová věž. Přízemí je od patra odděleno římsou, soklová část je opatřena hrubou omítkou. Přízemí bylo původně zdobeno pásovou bosáží, která se nedochovala. Krajní levá osa je v přízemí prolomena rozměrným portálem průjezdu s půlkruhovým nadpražím. Tento portál je po stranách zdoben romanizujícími pilastry kruhového průřezu, oblouk nadpraží je zdoben provazcem. Vjezd je osazen dřevěnými dvoukřídlými vraty se železným kováním, půlkruhový prosklený světlík je doplněn kovanou ozdobnou mříží. Ostatní otvory přízemí jsou tvořeny úzkými oky s půlkruhovým záklenkem s kandovaným rámováním, osazeny jsou novými dvoukřídlými okny. Patro je lemováno obloučkovým vlysem s lisenami. Boční okenní osy jsou tvořeny vysokými úzkými okny s půlkruhovým záklenkem, lemovány jsou kanelurou a parapetem dosedají na mezipatrovou římsu. Středový rizalit je osazen sdruženou dvojicí oken ve vpadlém poli, mezi okny se nachází sloupek s romanizující hlavicí, nadpraží je zdobeno štukovými poli s rostlinnými motivy. Okna jsou rozčleněna do menších tabulek, zdobena jsou samolepicí vrstvou napodobující leptanou výzdobu. Střecha je sedlová, pokrytá kanadským šindelem. Věž vyrůstající ze střechy je ve spodní části čtvercového průřezu, v horní části je osmiboká. Ve spodní části je věž provětrána kruhovými okny, horní část obdélnými okny s půlkruhovými záklenky. Okna věže jsou osazena dřevěnými žaluziemi, vysoká špičatá stříška je kryta plechem a zakončena makovičkou s kovaným křížem.

Jižní strana domu zcela přiléhá k navazující zástavbě, severní průčelí je hladké, bez architektonického pojetí, částečně zakrytá vedlejším domem. Dvorní průčelí je značně členité,

na levé straně se nachází výrazný rizalit s jednou okenní osou do dvora, následuje plocha členěná dvěma vyššími okny s půlkruhovými záklenky. Zbytek průčelí je tvořeno rozměrnou hmotou vybíhající křídla se schodišťovým rizalitem s trojbokým zakončením. Dvorní křídlo obsahuje na levé straně nově vložený výtah, fasáda je zde hladká, členěná nevýraznými římsami. V přízemí se nachází na východní straně vstup do výtahu, na jižní straně jsou v obou podlažích okenní otvory. Pravá strana křídla do dvora obsahuje v přízemí portál průjezdu s půlkruhovým záklenkem a v patře rozměrné okno se segmentovým nadpražím. Vrata průjezdu jsou nově osazena po roce 2004. Schodišťový rizalit je v čelní straně v přízemí vybaven portálem se segmentovým záklenkem, který je osazen novými dveřmi. Podesty jsou prosvětleny trojicemi oken se segmentovými záklenky. Otvory dvorní fasády jsou zdobeny štukovým kvádrováním v nadpraží.

Přízemí v interiéru slouží jako byt faráře, dále jsou zde komunikační prostory. Většina prostor je plochostrpých, část je sklenuta zděnými klenbami do traverz. Částečně jsou dlažby nahrazeny soudobými výrobky, výplně otvorů jsou zachovalé, kování je nové. Průjezd klenutý cihelnými klenbami do traverz vedoucí přes celou hloubku budovy je nově dlážděn betonovou dlažbou, po stranách průjezdu jsou zvýšené chodníčky s kamennými obrubníky. Ve stěně průjezdu je patrný základní kámen datovaný nápisem „18 $\frac{9}{7}$ 99“.

Zvýšené přízemí je z průjezdu přístupné kamenným schodištěm, na schodiště navazuje drobná hala, ze které je přístupný byt a schodišťový prostor, který obsluhuje ostatní podlaží domu, včetně suterénu.

Kaple je v celém rozsahu podsklepená, sklepy jsou částečně zapuštěny pod povrch okolního terénu. Suterén je přístupný z prostoru schodiště, jednotlivé sklepní prostory vybíhají z centrální chodby. Sklepy jsou klenuté zděnými segmentovými klenbami do traverz, podlahy jsou tvořeny kameny, které jsou dodatečně pokryty vrstvou betonové mazaniny. Patro s modlitebnou je přístupné po kamenném schodišti v rizalitu, podesta tvoří drobný segmentově klenutý prostor, na který navazuje plochostrpá kancelář, modlitebna a výtah. V prostoru výtahu se dříve nacházely toalety, které byly přesunuty na opačnou stranu podlaží ke kanceláři. Na tomto místě byla společenská místnost. V portálech do modlitebny a kanceláři jsou dochovány původní zdobené dveře s dřevěným obložením. Modlitební sál obsahuje dva prostory v halovém uspořádání, boční prostor je osvětlen ze dvora, strop je plochý omítaný. Hlavní prostor sálu je oddělen piliřovými arkádami o třech obloucích s půlkruhovým sklenutím, prosvětlen je šesti rozměrnými okny do ulice. Dochovaná podlaha je tvořena dřevěnými prkny, strop je dřevěný trámový. Stropní trámy jsou uloženy v příčném směru, přičemž u styku se stěnami dosedají na omítané profilované krakorce. Kněžiště je vyčleněno od sálu vítězným obloukem, který byl původně nesen romanizujícími sloupy. Po roce 1945 byly sloupy zazděny, nyní je zde plná stěna. Ornamentální malovaná výzdoba omítek byla rovněž překryta jednolitou barevnou vrstvou. Presbytář je ukončen konchou půlkruhového půdorysu, při pohledu z lodi je v levé stěně průchod do prostoru bývalé

plochohostropé sakristie, která nyní slouží jako kuchyňka. Vybavení modlitebny (lavice, kazatelna, oltář) pochází z druhé poloviny 20. století. Na opačném severním konci sálu se nachází dřevěná kruchta, která je po stranách vetknutá do stěn sálu a v poprsní straně je podepřená dvěma dřevěnými trámy. Kruchta je zdobena bohatými řezbami a ornamentální malbami s rostlinnými motivy. Na kruchtě se vchází dřevěnými schůdky o sedmnácti stupních při stěně sálu, schodiště je dodatečně zajištěno proti volnému vstupu dveřmi a dřevěným zábradlím. Poprsní přepážka kruchty je dřevěná, podlaha je tvořena prkny.

Po schodišti v rizalitu na dvorní straně je přístupné podkroví. Schodiště samotné je vybaveno podestami s dochovanou protiskluznou dlažbou, kamenné stupně byly dle dochovaných stop opatřeny kobercem a nátěrem. Ve schodišti se rovněž dochovalo původní kovové zábradlí, okna prosvětlující rizalit ze dvora jsou zasazena do výklenků se segmentovými záklenky. Výplně jsou opatřeny novým nátěrem a novými vhodnými kličkami. Strop schodišťové šachty je tvořen čtyřmi poli cihelných kleneb do traverz, podkroví je uzavřeno pancéřovanými dveřmi, které jsou ze strany do podkroví zdobeny rytými linkami s motivem slunce.

Krov je v dobrém stavu, konstrukce je dřevěná trámová vaznicové soustavy s kleštinami, střešní roviny jsou celoplošně bedněné. Plné vazby jsou tvořeny probíhajícím vazným trámem, mezilehlé vaznice jsou podepřeny trámy, podélný směr je krácen pásky. V úrovni mezilehlých vaznic je krov ztužen kleštinami. Tesařské spoje jsou zajištěny pásovinou. Věž se zvonovou stolicí je celodřevěná konstrukce s bedněním.

Ve věži je umístěn jeden zvon, ulitý roku 1928 budějovickým zvonařem Rudolfem Pernerem. Jedná se o nový odlitek, který slouží jako náhrada za zvon zrekvírovaný pro válečné účely během první světové války. Na přední straně zvonu je odlit nápis „Eine feste Burg ist unser Gott! / Kampf- und Freidensglocke“, na zadní straně stojí věnování „Gewidmet von Frau Winkler / Im Weltkrieg abgeliefert / Im Jahre 1928 neu gegossen“. Zvon je součástí stavby evangelické kaple.

Do kruchty jsou dodatečně usazené varhany v dřevěné skříni, datované nápisem „DEUTSCHER MUSIK VEREIN 1894 BUDWEIS“, jedná o transfer z jiného objektu. Dle štítku u klaviatury jde o práci budějovického varhanáře Franze Surata (někdy se uvádí František Šurát). Varhany mají dvě klaviatury o rozsahu čtyř a půl oktávy, mají jedenáct rejstříků a devět pedálových rejstříků. Celková výška varhan dosahuje 320 cm, šířka činí 193 cm a hloubka je 248 cm. Nástroj je poškozen, ale je funkční. Varhany jsou součástí stavby evangelické kaple.

2. oltářní obraz s architekturou

Oltářní obraz Ježíše Krista Dobrého Pastýře je původním dílem určeným do prostoru modlitebního sálu. Obraz je vysazen a v současné době je uložen na kruchtě modlitebny, jelikož nezapadá do současného liturgického uspořádání. Jedná se o typickou malbu

s církevním námětem z přelomu 19. a 20. století. Barevná vrstva je olejová, podkladem je plátno. V pravém dolním rohu je čitelná signatura „Jos. Reinerr Aussig 1899“. Obraz je obdélný, na výšku orientovaný s půlkruhovým zakončením horní části. Rozměry obrazu dosahují 139,5 cm šířky a 251 cm výšky.

Zobrazená postava Ježíše je oděná ve splývavém modrém rouchu a plášti, který je upnutý pod krkem. Plášť překrývá ramena, ruce jsou však odhalené. Vnitřní strana pláště je oranžově žlutá, lícová strana je červená. Ježíš má na chodidlech sandály, v pravé ruce se opírá o dřevěnou pastýřskou hůl, k tělu si tiskne levou ruku, na které leží bílý beránek. Postava nemá pokrývku hlavy, dlouhé kadeře volně splývají po ramenou. Na pravou stranu mírně nakloněná hlava je lemována svatozáří. Pozadí tvoří neurčitá kopcovitá krajina s cestou, modré oblačné nebe je prozářeno červeným světlem slunce pod horizontem.

Architektura je v současnosti uložena v podkroví kaple a není přístupná. Z obhlídky je možno konstatovat, že je v relativně dobrém stavu, povrchové úpravy jsou zašlé a nečitelné, konstrukce se jeví v pořádku. Dle vyjádření vlastníka je architektura oltáře hmotná a těžká a nelze s ní manipulovat. Historizující ozdobné řezby jsou z větší části dochované, známky napadení cizopasníky či houbami nebyly patrné.

Datace:

Kapli augsburské evangelické církve vyprojektoval na konci 19. století plzeňský stavební rada a tamější profesor Státní živnostenské školy Victor Schwerdtner (1846-1926), učitel Jana Kotěry a mimo jiné autor návrhu budovy muzea v Českých Budějovicích. Základní kámen kaple byl položen 9. července 1899, stavbu provedl budějovický stavitel Josef Hauptvogel. Slavnostní vysvěcení proběhlo 8. prosince 1899. Po roce 1918 vznikla na území ČSR Německá evangelická církev v Čechách a na Moravě a ve Slezsku, která slučovala německé evangelické církve a která převzala kapli na Pražském Předměstí. Po ukončení druhé světové války byla Německá evangelická církev zrušena, majetek připadl do rukou státu a roku 1959 byla kaple převedena do majetku Církve československé evangelické v Českých Budějovicích, která zde funguje dodnes.

Po roce 1945 byla na stavbě provedena řada úprav, na uliční fasádě byla osekána pásová bosáž v přízemí. Rovněž v interiéru došlo k dílčím úpravám, ornamentální výzdoba byla překryta, vítězný oblouk byl částečně přezděn, sakristie byla adaptována na kuchyň. Hlavní oltář byl rozebrán a uložen mimo kněžiště, vybavení bylo po polovině 20. století doplněno o soudobé kusy. Zhruba v roce 1992 došlo k výměně topných těles, po roce 2000 došlo k dílčí výměně výplní otvorů a vložení výtahu do dvorního křídla. Střecha prošla opravou v letech 1995-1996.

Obraz vytvořil roku 1899 v Ústí nad Labem malíř Josef Reiner.

Stav a využití:

Kaple je v dobrém stavu, pravidelně slouží svému původnímu bohoslužebnému účelu.

Obraz s architekturou jsou v relativně dobrém stavu. Obraz jen z konstrukce architektury vyjmut, oba kusy jsou uloženy v kapli Českobratrské evangelické církve v Českých Budějovicích v ulici 28. října. Obraz s architekturou nejsou prezentovány.

Zhodnocení:

Evangelická kaple je hodnotným příkladem dobové církevní stavby na území rozvíjejícího se předměstí v sousedství historického města. Svým historizujícím stylem a vhodně zvolenou hmotou organicky zapadá do okolní zástavby z druhé poloviny 19. století, zároveň se ale dostatečně odlišuje od okolních obytných domů užitým nerománským slohem a rozvržením fasády s věží. Kvalitní provedení historizující architektury jen podtrhává osobnost architekta Victora Schwerdtnera, který dva roky poté navrhl jednu z největších solitérních budov v Českých Budějovicích daného období v podobě muzea na Senovážném náměstí. Kaple je rovněž zajímavá spojením bohoslužebné, komunitní a obytné funkce v jedné hmotě. Svou koncepcí a architekturou se jedná o ojediněle dochovaný příklad církevního stavitelství německy hovořících protestantů v jižních Čechách.

Oltářní obraz Ježíše Krista Dobrého Pastýře je typická olejomalba s církevním motivem z přelomu 19. a 20. století. Autor obrazu Josef Reiner se narodil 13. srpna 1863 v korutanském Langackeru, původně byl malířem pokojů a formální vzdělání získal na vídeňské Akademii. Většinu svého života působil jako malíř a dekorátor v Ústí nad Labem, kde roku 1899 namaloval i oltářní obraz pro evangelickou kapli v Českých Budějovicích. Obraz je poslední autenticky dochovanou částí původního vybavení kněžiště.

Územní hodnotitelská komise z výše uvedených důvodů **d o p o r u č i l a** evangelickou kapli na Pražském Předměstí v Českých Budějovicích k prohlášení za nemovitou kulturní památku a oltářní obraz s architekturou z evangelické kaple na Pražském Předměstí v Českých Budějovicích k prohlášení za movitou kulturní památku. [...],

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, ve svém dopise č. j. NPU-331/44390/2020 ze dne 10. 6. 2020 připojil ke svému původnímu návrhu také návrh na prohlášení křtitelnice nacházející se v inventáři bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání v Českých Budějovicích za movitou kulturní památku:

„[...] **Charakteristika objektu:** předmětem návrhu je křtitelnice uložená v evangelické kapli čp. 1306, na parc. jčř. 3461, k. ú. České Budějovice 3

Umístění: východní blok ulice 28. října, vymezený ulicemi Skuherského a Fráni Šrámka, Pražské Předměstí [...]

Výčet věcí: 1. křtitelnice

Popis: 1. křtitelnice

Křtitelnice pocházející nejspíše z doby kolem roku 1900 je uložena v kněžišti evangelické kaple na Pražském Předměstí v Českých Budějovicích.

Kovaný stojan zdobený rostlinnými motivy šlahounů a ratolestí je vysoký 90 cm, horní část je osazena kovovou kruhovou obručí, která je vrtaná třemi otvory na usazení misky se svícenou vodou. Průměr této obruče činí 29,5 cm. Stojan je usazen na třech nohách z ohýbaného kovového prutu, ze spojů tří nožiček vyrůstá svislý prvek, který se rozvětňuje do třech prutů nesoucích horní obruč.

Na horní obruč je usazena kruhová miska na svícenou vodu z posříbřené mosazi. Jednoduše tvarovaná miska s hlubší prohlubní v centru je uprostřed zdobena rytým motivem ducha svatého - holubice v osmicípé hvězdě. Na širším lemu misky se nachází rytý zdobný nápis v německém jazyce provedený neogotickou frakturou „Lasset die Kindlein zu mir kommen und wehret ihnen nicht. Marc. 10. 14.“, což je biblický citát (Marek 10, 14) „nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim“. Při vnitřním okraji je kurentem vyryt drobný nápis „Geschank vom Frauenverein Lichtentanne - Stenn für die evangel. Gemeinde zu Budweis“, což se dá přeložit jako „dárek ženského spolku Lichtentanne - Stenn pro evangelickou obec budějovickou“.

Datace:

Křtitelnice byla zhotovena kolem roku 1900.

Stav a využití:

Křtitelnice je dochována v celistvém stavu bez známek poškození, horní obruč je po výměně.

Zhodnocení:

Křtitelnice je autenticky dochovanou movitou věcí související s evangelickou církví augsburského vyznání, která v budově sídlila do roku 1945. Jedná se spolu se samotnou stavbou a dochovaným oltářem o ojedinělou připomínku evangelické tradice zmizelé skupiny obyvatel na území města České Budějovice, potažmo na území České republiky.

Územní hodnotitelská komise z výše uvedených důvodů **d o p o r u ě l a** křtitelnici v evangelické kapli na Pražském Předměstí v Českých Budějovicích k prohlášení za movitou kulturní památku. “

Krajský úřad Jihočeského kraje, úsek státní památkové péče, ve svém vyjádření č. j. KUJCK 81689/2020 - OKPP 74708/2020/javi SO ze dne 29. 6. 2020 s prohlášením předmětné bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání za kulturní památku rovněž **souhlasí**, a to s následujícím odůvodněním:

„[...] Objekt bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání se nachází v zástavbě ulice 28. října. Jedná se o dvoupodlažní budovu se sedlovou střechou s hřebenem rovnoběžným s uličním průčelím. Průčelí je členěno na tři části - střední o dvou okenních osách, zakončenou štítem, za nímž vystupuje věž modlitebny a dvě postranní části o dvou okenních osách. Přízemí objektu je využíváno jako byt pro faráře, při severní straně je pak situován průjezd do dvora. V patře je situován sál modlitebny. Jeho interiér i v současné době obsahuje řadu autentických prvků a konstrukcí řemeslně kvalitně zpracovaných. Jedná se především o dřevěný trámový strop sálu a vložená dřevěná kruchta. Původní dekorativní výmalba je v současné době překryta pozdějšími přemalbami.

Objekt slouží svému původnímu účelu a nachází se v uspokojivém technickém stavu bez výrazných zásahů do původní architektury, jak v exteriéru, tak i v interiéru.

Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor kultury a památkové péče, **d o p o r u č u j e** prohlášení „bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání (dnes modlitebna Českobratrské církve evangelické), pozemek parc. č. 346, stavba č.p. 1306 k.ú. České Budějovice 3, a části mobiliáře, obec České Budějovice, okres České Budějovice, kraj Jihočeský" za kulturní památku.

Krajský úřad Jihočeského kraje se ztotožňuje s návrhem na prohlášení objektu. Jedná se o v jižních Čechách výjimečný stavební typ církevní stavby tohoto typu, který se inspiroval v jiných objektech evangelické církve např. v západních Čechách. Slavností vysvěcení proběhlo 8. prosince 1899. Stavba ve svém exteriéru představuje neorománský styl. V interiéru se objevují secesní prvky, např. folkloristické prvky a inspirace na dřevěné kruchtě. Německá evangelická modlitebna je tak výrazným reprezentantem architektury přelomu 19. a 20. století v jižních Čechách. Její architekt Viktor Schwerdtner byl představitelem pozdního historismu na západě a jihu Čech a tvořil zde především pro německou klientelu. Německou evangelickou modlitebnu lze považovat za významný doklad kulturního a společenského života německého obyvatelstva Českých Budějovic na přelomu 19. a 20. století.

Součástí interiéru stavby modlitebny byl od samotného počátku oltář zhotovený v Plzni a jak ukazují dobové fotografie jeho součástí byl obraz „Ježíš dobrý pastýř" od malíře Josefa Reinera z Ústí nad Labem. Zachycuje postavu Ježíše Krista oděné v modré roucho a žlutočervený plášť s pastýřskou holí v pravé ruce a beránkem neseným na ruce levé. Postava Ježíše je v téměř životní velikosti. Jedná se o kvalitní akademicky ztvárněný figurální výjev na klasické biblické téma. Tento obraz původně zasazený v oltáři se v současné době nachází volně bez rámu a byl uložen v prostoru kruchty modlitebny. Krajský úřad nemá informaci, zda se dochoval celý původní oltář, ve kterém byl obraz zasazen. Krajský úřad se tak nemůže vyjádřit k prohlášení vyřezávané architektury oltářního obrazu.

Součástí modlitebny jsou od počátku dle dobových fotografií také židle z ohýbaného dřeva s vyvrtávaným ornamentem, které se v určitém množství opět dochovaly v interiéru až do současnosti. Dle své podoby se jedná o výrobky firmy Thonet. Vyvrtávaným ornamentem na sedadle i opěradle se nejedná o běžnou produkci firmy a byly tak zcela jistě vyrobeny přímo pro daný prostor modlitebny a jsou tak autentickým prvkem interiéru. Jejich historická i památková hodnota tak zvyšuje hodnotu celého dochovaného mobiliáře. Z tohoto důvodu považujeme zachovalý zbytek židlí za doklad původního vybavení modlitebny a navrhuje jejich prohlášení za kulturní památku.

Na kruchtě jsou umístěny varhany, které sice nebyly součástí modlitebny od samotného počátku a dle nápisu „Deutscher Musikverein 1894 Budweis“ se lze domnívat, že pocházejí z německého prostředí a do prostor modlitebny se dostaly buď jako dar spolku nebo po jeho zrušení v roce 1945. V současné době však tvoří nedílnou součást modlitebny, a proto navrhuje rozšíření návrhu na prohlášení za kulturní památku i o tyto varhany.

Na základě uvedených skutečností lze bývalou modlitebnu Evangelické církve augsburského vyznání (dnes modlitebnu Českobratrské církve evangelické) včetně jejího mobiliáře (oltářní obrazu „Ježíš dobrý pastýř“, souboru židlí, varhan i křtitelnice) označit za významný doklad historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti, který naplňuje pojem kulturní památka ve smyslu ustanovení § 2, odst. 1, písm. a), zákona číslo 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.“

K obdrženímu stanovisku č. j. KUJCK 81689/2020 - OKPP 74708/2020/javi SO ze dne 29. 6. 2020 Ministerstvo kultury dodává: Ve věci požadavku rozšíření rozsahu prohlášení také na židle značky Thonet, které se nacházejí v interiéru modlitebny a jsou součástí jejího původního vybavení, ministerstvo uvádí, že si je ministerstvo vědomo historické hodnoty daného nábytku, který je navíc pro daný prostor autentický. Jejich prohlášení je však vzhledem k jejich neustálému používání a vzhledem k tomu, že stále slouží svému účelu a zdá se, že jim nehrozí odstranění, nadbytečné. Dalším faktorem, který ministerstvo bralo při rozhodování o těchto židlích v potaz bylo, že se jedná o jedinečné židle v rámci tohoto konkrétního prostoru, ve smyslu jejich historicity a autentičnosti v rámci modlitebny, ovšem stále se jinak jedná o sériový výrobek, který by případně mohl být v případě poničení či ztráty znovu doplněn. Samotné židle tedy nejsou součástí tohoto prohlášení za kulturní památku, jednoznačně je však ministerstvo vnímá jako nedílnou součást prostoru, s důrazem na jejich autenticitu a historickou provázanost s daným prostorem modlitebny, která by měla zůstat v této podobě v rámci modlitebny zachována a dále sloužit svému účelu.

Co se dále týká návrhu na prohlášení varhan, k tomuto Ministerstvo kultury pouze konstatuje, že varhany jsou součástí věci – modlitebny – a tudíž jsou prohlašovány za kulturní památku spolu s ní, jako její nedílná součást (dle § 505 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Magistrát města České Budějovice, úsek státní památkové péče, jako příslušný správní orgán památkové péče, ve svém dopise č. j. OPP/1511/2020 – OPP/1399/2020 ze dne 29. 6. 2020 prohlášení bývalé augsburské evangelické modlitebny za kulturní památku rovněž **doporučil**:

„[...] Na základě místního šetření konaného dne 22. 6. 2020 na místě samém, MM OPP konstatuje, že popis a stav objektu odpovídá textu v návrhu na prohlášení. Stejně tak jeho využití. Novým prvkem v interiéru, který se, sice výrazně, ale bez rušivého dojmu, objevuje i v exteriéru, je přístavba výtahu. Nezastavěná část parcely směrem do zahrady je vydlážděna novodobými materiály a využívá se jako parkovací plocha.

*MM OPP se ztotožňuje i s názorem předkladatele návrhu v tom, že u tohoto souboru jde o významný doklad z vícero hledisek života společnosti a města, se zachováním historických a duchovních hodnot. MM OPP **d o p o r u č u j e** prohlásit soubor za kulturní památku.“*

Ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, byli o zahájení řízení písemně vyrozuměni vlastníci předmětné bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání, včetně jmenované části mobiliáře, navržené k prohlášení za kulturní památku, a v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, mu bylo umožněno, aby se před vydáním rozhodnutí vyjádřil k podkladům, které Ministerstvo kultury v průběhu řízení shromáždilo. **Vlastník**, Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Českých Budějovicích, se sídlem tř. 28. října 1306/28, 370 01 České Budějovice, možnosti vyjádřit se k těmto podkladům využil a dne 10. 8. 2020 se jeho zástupci osobně seznámili s celým obsahem spisu. Následně po tomto seznámení, dne 10. 8. 2020 a dále dne 12. 8. 2020, dodali zástupci vlastníka doplňující vyjádření k těmto podkladům:

Vyjádření ze dne 10. 8. 2020

„Podle našeho názoru nebyla v případě řízení naplněna základní podmínka daná v § 2 odst. 1 Zákona o státní památkové péči 20/1987 sb., a to zejména ve vztahu ke dvěma ze tří položek předmětného návrhu, totiž bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání (pozemek parcelní č. 3461 a stavba č. p. 1306) a oltářního obrazu. Zároveň v tomto ohledu nepovažujeme za dostatečně průkazný a odůvodněný důkazní prostředek ohledání, který je součástí spisu.

Ani jedna z obou předmětných položek nenaplnuje kritérium nesporné a mimořádné, a proto zvláštní ochrany zasluhující estetické nebo historické hodnoty. Předložený spis je v tomto ohledu po našem soudu nedostatečný jak v jednotlivých důvodech, tak v obecném znění.

Argumentujeme přitom ve dvou samostatných bodech:

1. V případě budovy se jedná o tuctovou zástavbu konce 19. století, navíc poznamenanou přestavbami a adaptacemi, počínaje fasádou ve frontě ulice, změnou dispozic interiéru (zrušení původní presbyterny, vestavba nového sociálního zařízení, propojení s původními prostory bytu v sousedním domě, přístavba výtahu, úpravy v prvním nadzemním podlaží, užívaném jako byt faráře, v prostoru kostela úpravy světel, druhotná, nepůvodní výzdoba oken, instalace centrálního topení). Bez ohledu na tyto pozměňující zásahy je ale budova především bez specifických a cenných rysů jednotlivých stavebních stylů, z hlediska dějin architektury není ani jednoznačně definovatelná a také svou architektonickou povahou a cenou zaostává za řadou jiných objektů v blízkém okolí předmětné stavby. Měla-li by být kulturní památkou, pak by nutně musela být památkovou zónou celá širší oblast původního Pražského předměstí, vzniklá v epoše Gründerzeit. Právě onen význam pro danou lokalitu přitom vnímají prováděcí předpisy i některá právní stanoviska jako důležitý při posuzování kulturní hodnoty věci u staveb.

Jako nedůvodná se nám v tomto případě jeví i definice veřejného zájmu, který je podle příslušné metodiky nutno najít ve věci samotné a náležitě zdůvodnit, proč převážil nad zájmy jinými. Výše jsme argumentovali, že tímto zájmem nemůže být historická či estetická hodnota a dodejme, že ani sepětí stavby s konkrétními významnými osobnostmi nebo historickými událostmi, což může být další z důvodů prohlášení. Pokud bychom jako veřejný zájem vnímali potřebu zabránit prodeji či jiné formě zcizení předmětného objektu, potažmo jeho úpravám narušujícím či zcela mařícím původní účel a architektonické tvarosloví, pak je snaha o zvláštní památkovou ochranu v tomto případě nadbytečná a neproduktivní: Farní sbor ČCE nyní ani v budoucnu k takovému jednání nehodlá a ani nemůže přikročit, protože by to popřelo možnosti jeho základního fungování, totiž konání bohoslužebných shromáždění, a byly by porušeny církevní řády, jež takové změny a dispozice zakazují. Reformovaný kalvinistický interiér kostela navíc ani neposkytuje možnost devastujícího zásahu například do štukové či jiné výzdoby. Není naplněn ani další možný aspekt veřejného zájmu, tedy záchrana chátrající památky.

Z právního hlediska je tak dotčena zásada proporcionality, uplatňující se při správě věcí veřejných a zejména ve správních řízeních; uplatněn tu musí být tzv. test proporcionality, jehož prvním kritériem je vhodnost, implikovaná otázkou, je-li zvolený prostředek vůbec schopen dosáhnout cíle. Cíl ovšem není důvodně určen. Zároveň je tím neodůvodněně postižen vlastník, kterého budou stíhat nové povinnosti, než kdyby věc za kulturní památku prohlášena nebyla.

2. V případě oltářního obrazu není možno prokázat autorskou atribuci, a to ani na základě signace, ani tvárnou analýzou. Obraz není možno přiřčenit k žádnému významnému umělci, ba ani k žádnému historicky podstatnému proudu dějin umění. Jedná se o rutinní, řemeslnou záležitost, hraničící s kýčem, v žádném případě o významnou kulturní

památku, jaká by měla být prohlášením chráněna, nelze tedy přesvědčivě osvětlit výjimečnost věci a tudíž zdůvodnit, že si zaslouží památkovou ochranu.

Podotýkáme ještě, že vzhledem ke stavu listinných materiálů v archivu našeho Farního sboru i Státního oblastního archivu v Českých Budějovicích, kde je deponován fond bývalé německé Evangelické církve a.b. v Českých Budějovicích, není možno v rámci řízení užít listinné důkazní prostředky.

Za této situace níže podepsaní zástupci Farního sboru ČCE v Českých Budějovicích navrhuji:

- a) zastavit řízení v případě pozemku a budovy, jakož i obrazu;*
- b) zvážit možnost udělení statusu kulturní památky křtitelnici.*

Variantou je zastavení řízení jako celku. Příslušnému správnímu orgánu tu přitom de iure náleží volná dispozice s řízením, může zúžit předmět řízení nebo vzít návrh zpět (§45 odst. 4 památkového zákona), po zpětvzetí je řízení zastaveno (podle §66 odst. 1 písm. a téhož zákona)

Pokud by našemu návrhu v tomto stádiu řízení nemělo být vyhověno, navrhujeme jako další, subsidiární důkazní prostředek znalecký posudek z oboru dějiny architektury a dějiny výtvarného umění, který by korigoval původní a podle našeho soudu nepřesný a nedostatečný důkazní prostředek ohledáním. Vzhledem k rovnoprávnému postavení obou stran správního řízení by onen posudek neměl být zpracován orgány a pracovníky památkové péče.“

K obdrženému vyjádření vlastníka ze dne 10. 8. 2020 Ministerstvo kultury dodává: Dle vyjádření vlastníka nebyl naplněn předpoklad daný § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, tedy že, dle tohoto vyjádření, u navrhované stavby modlitebny a části jejího mobiliáře nebylo dostatečně prokázáno, že jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti, projevem tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, že mají hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, nebo že by měly přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. Popsání naplněných památkových hodnot, pro které jsou tímto rozhodnutím prohlášeny stavba modlitebny a křtitelnice za kulturní památku, však je předmětem právě tohoto rozhodnutí, kde jsou v závěrečné úvaze správního orgánu veškeré tyto hodnoty shrnuty a zohledněny. Naopak ministerstvo upozorňuje na to, že vlastník zmiňuje, že dle něj není dostatečně popsáno a prokázáno v čem spočívají památkové hodnoty, sám ale žádný přímý argument, který by tvrdil opak, ve svém vyjádření neposkytl. Pro doplnění již ministerstvo pouze dodává citaci z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 120/2011 - 173 z 31. 10. 2013 (B108), kde je uvedeno, že „[...] *pro prohlášení věci za kulturní památku je podstatné pouze naplnění zákonných důvodů, nikoliv však důvody, které toto správní řízení iniciovaly, či postoj vlastníka věci k takovému záměru.* [...]“

Dále v této věci ministerstvo konstatuje, že jako správní orgán si dle § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, má povinnost vyžádat vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Tato vyjádření, společně s odborným návrhem zpracovaným Národním památkovým ústavem, jako odbornou organizací, pak následně slouží jako podklady k vydání rozhodnutí správním orgánem (a jsou i součástí tohoto rozhodnutí). Toto potvrzuje i rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 7 As 45/2006 – 64 z 18. 7. 2007 (B032), kde je řečeno, že „[...] *Jestliže však správní orgán posuzuje na základě podkladů shromážděných v řízení, zda má příslušnou věc prohlásit za kulturní památku, nebo nikoli, jde o volné hodnocení důkazů, jež správnímu orgánu obecně náleží. [...]*“ Dle zákona jsou prostředky ohledáním, dané § 5 téhož zákona, odůvodněné a pro rozhodnutí ve věci prohlášení věci za kulturní památku dostatečně průkazné. Všechna tato vyjádření byla jednoznačně doporučující povahy se zřetelně popsány památkovými hodnotami ve smyslu znění § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ale vzhledem k těmto námitkám ze strany vlastníka Ministerstvo kultury navíc provedlo také vlastní ohledání věci na místě, při němž pořídilo i podrobnou fotodokumentaci, a kterým byla jednoznačně potvrzena existence prokazatelných památkových hodnot, které byly shledány již příslušným Národním památkovým ústavem, krajským úřadem a obcí s rozšířenou působností. Hodnocení a vážení shromážděných podkladů, jakož i vlastní posouzení přítomnosti památkových hodnot, přináleží v rámci vedeného řízení dle zákona Ministerstvu kultury. Rovněž s ohledem na jednoznačně doporučující stanoviska odborné organizace i příslušných orgánů památkové péče Ministerstvo kultury rozhodlo prohlásit předmětnou stavbu modlitebny, kovanou křtitelnicí a oltářní obraz s oltářní architekturou za kulturní památku.

Co se týká argumentace vlastníka proti prohlášení samotné stavby modlitebny, ministerstvo kultury konstatuje; stavba bývalé modlitebny Evangelické církve augsburského vyznání (dnes modlitebny Českobratrské církve evangelické) je jednoznačně významnou ukázkou sakrální architektury konce 19. století a to zejména v tom směru, že se jedná o kvalitní dílo architekta Victora Schwerdtnera z Plzně, jehož jiné stavby (původně Evangelický kostel Božího Spasitele v Podbořanech nebo stavba městského jihočeského muzea v Českých Budějovicích) již pro své cenné památkové hodnoty historické, architektonické, urbanistické, umělecké, umělecko-řemeslné atd. kulturními památkami jsou. Stavba zdejší historizující modlitebny je pak význačná také z hlediska urbanistického, právě proto, že je zastavěna do okolní dobové činžovní zástavby města, s níž dobře koresponduje, a na kterou plynule přirozeně navazuje. Hodnota stavby spočívá také v umělecko-řemeslném zpracování jednotlivých detailů (štuková výzdoba, klenby do traverz, kované zábradlí, řezbářské prvky na kůru, dřevěné dvevní výplně, dřevěný strop modlitebny, oltářní architektura atd.).

Ministerstvo kultury navíc netvrdí, že objekt neprošel žádnými mladšími úpravami, nebo že se zachoval ve zcela autentické podobě, ale domnívá se, že i přes tyto modernizace a přestavby si stavba i nadále zachovala stěžejní památkové hodnoty (historické, kulturní

a společenské – návaznost na v Českých Budějovicích žijící německou menšinu a na působení jejich Evangelické církve augsburského vyznání; umělecké – kvalitní architektonické dílo význačného architekta; umělecko-řemeslné – jednotlivé dochované prvky v exteriéru, ale zejména pak v interiéru, historické stavební konstrukce; urbanistické – zasazení stavby do okolní měšťanské zástavby atd.), pro které je nyní prohlášena za kulturní památku. Změna vnitřní dispozice (v tomto případě zcela marginální) ani změna využívání jednotlivých prostor také zcela neznehodnocuje jmenované památkové hodnoty. Navíc mnoho z těchto provedených drobných přestaveb a změn na stavbě jsou reverzibilní povahy a v případě obnovy by vzhled bylo možné navrátit do původnímu stavu podobné podoby. Z praxe je tak zcela zřejmé, že již výše jmenované památkové hodnoty by ještě více prohloubil případný budoucí podrobný stavebně-historický průzkum (existence původních omítkových vrstev v interiéru atd.).

Ve věci specifity architektonických rysů, které by byly cenné a z hlediska architektury jasně definovatelné a zařaditelné dle architektonického stylu ministerstvo pouze konstatuje, že se v případě předmětné stavby modlitebny jedná o zástupce historizující architektury, která v sobě spojuje jak prvky románské, tak raně renesanční, což ovšem není u architektury období historismu ničím neobvyklým. V detailech v interiéru se pak setkáváme i s jinými dalšími vlivy, např. s florálními a folkloristickými tendencemi polychromované dřevorezby kůru, které vychází z inspirace hnutím Arts and Crafts. K posuzování architektonické cennosti stavby vůči okolní zástavbě již Ministerstvo kultury pouze dodává, že účastník řízení z hlediska svých odborných znalostí z oblasti památkové péče, kulturní historie, znalectví vývoje historických stavebních konstrukcí a tradičních řemesel (ani dle platné legislativy) není dostatečně odborně způsobilý posuzovat míru přítomnosti památkových hodnot – na rozdíl od orgánů státní památkové péče a příslušné odborné organizace. Žádný odborný protiposudek navíc nebyl účastníkem řízení předložen. Co se pak týká námitky, že by pokud by došlo k prohlášení stavby za kulturní památku, dle vyjádření vlastníka, mělo by dojít i k prohlášení celé širší oblasti původního Pražského předměstí Českých Budějovic, ministerstvo uvádí citace ze dvou rozsudků Nejvyššího správního soudu, které se k této věci váží; sp. zn. 9 As 133/2015 – 36 z 14. 7. 2016 (B154), kde je uvedeno, že „[...] *Jen ze samotného faktu, že prozatím nebyly prohlášeny za kulturní památku jiné stavby, které by si možná takové prohlášení také zasloužily, nelze usuzovat na to, že je nezákonné prohlášení o posuzované stavbě. [...]*“ a dále sp. zn. 2 As 120/2011 - 173 z 31. 10. 2013 (B108), kde se uvádí „[...] *že proces posuzování kulturních, architektonických a urbanistických hodnot v souvislosti s jejich památkovou ochranou je v čase proměnlivý a jednotlivá hodnotící kritéria a přístupy se tak mohou postupem času měnit. Z faktu, že určitý objekt nebyl dosud památkově chráněn, a proti (navenek deklarovanému) záměru vlastníka o jeho přestavbě či demolici nebylo ze strany příslušných orgánů dosud ničeho namítáno, nemůže založit legitimní očekávání, že k památkové ochraně takového objektu nemůže kdykoliv v budoucnu dojít. [...]*“

Ohledně otázky definice veřejného zájmu při řízení o prohlášení věci za kulturní památku, kterou vlastník zpochybňuje jako nedůvěryhodnou, Ministerstvo kultury cituje z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 A 106/2002 – 81 z 28.4.2004 (B017): „[...] *Veřejný zájem prohlášení věci za kulturní památku je obecně vymezen v ustanovení § 1 zákona o státní památkové péči, podle něhož stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství lidu. Tento obecný účel je dále blíže specifikován u jednotlivých druhů památek. V případě kulturních památek je tento veřejný zájem dostatečně přesně vymezen v citovaném ustanovení § 2 zákona o státní památkové péči, takže z tohoto hlediska nazíráno vypořádání se s otázkou veřejného zájmu na prohlášení věci za kulturní památku ve svojí podstatě představuje zjištění naplnění zákonných podmínek obsažených ve zmíněném ustanovení. [...]*“ Co se týká následných námitek proti historické či estetické hodnotě stavby, kterou vlastník dále opakovaně a subjektivně ve svém vyjádření zmiňuje, v této věci ministerstvo dodává, že již tyto námitky dostatečně vypořádalo – viz výše (str. 14-15).

Veřejný zájem je v tomto konkrétním případě vnímán v uchování shledaných památkových hodnot a jejich případné vhodné obnově, která bude v souladu s principy památkové péče (v součinnosti s příslušným správním orgánem památkové péče) a bude tak ku prospěchu celého hodnotného historického vzhledu stavby. Moderní zásahy, které již byly na stavbě modlitebny provedeny, jsou z pohledu památkové péče marginální rozsahem a reverzibilní povahy a tudíž by mohly být během této případné obnovy, která by vycházela z původních dochovaných historických konstrukcí a z tradičních technologických postupů navraceny do původnímu stavu podobné podoby (když ne v interiéru, jelikož by tak např. v případě samotné modlitební síně mohlo být necitlivě narušeno současné kalvínské pojetí liturgického prostoru, pak například v exteriéru této stavby nebo minimálně v používání vhodných materiálů a technologických postupů).

K vyjádření vlastníka ohledně otázky proporcionality a stanovení cíle v případě prohlášení stavby za kulturní památku ministerstvo konstatuje, že tuto námitku vypořádalo již v rámci předešlého odstavce. Co se týká vyjádření ohledně postihu vlastníka a jeho práv Ministerstvo kultury již jen doplňuje část z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 120/2011 - 173 z 31. 10. 2013 (B108), kde je v této věci uvedeno: „[...] *Je-li dostatečně prokázán veřejný zájem na omezení vlastnického práva (zde je zákonným důvodem existence památkové hodnoty posuzovaného objektu), musí je vlastník strpět. [...]*“

Dále vlastník oponuje proti prohlášení původního oltářního obrazu a vyřezávané oltářní architektury, které byly společně historickou součástí původního prostoru evangelické modlitebny, když zde ještě sídlila německá větev augsburského vyznání. Význam obrazu a jeho architektury je tak dán právě touto přímou provázaností s původním luteránským bohoslužebným interiérem a dále jejich odkazem na samotné působení této církve, stejně jako na pobyt německy mluvící menšiny obyvatel v Českých Budějovicích. Ministerstvo tedy netvrdí, že se jedná o zvláště výjimečnou malbu, ale důraz klade právě na její propojení

se stavbou a historizujícím charakterem modlitebny a odkazem na původní liturgický prostor. Původní vzhled modlitebny (jak exteriér, tak také interiér) je pak dochován jak v nákresu architektonického plánu, tak také na dobových fotografiích či pohlednicích, takže máme jasnou představu, jak tento původní liturgický prostor vypadal a co by z něho bylo dobré zachovat a chránit pro památkovou hodnotu historickou, kulturní, duchovní i společenskou. Účastník řízení dle § 36 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, může během řízení navrhopvat důkazní prostředky, ale Ministerstvo kultury rozhoduje o tom, jaké prostředky jsou potřebné a účelné použít. Po podrobné odborné úvaze správního orgánu bylo rozhodnuto, že těchto (a dalších, v tomto rozhodnutí již několikrát jmenovaných) památkových hodnot jednoznačně dosahuje samotná stavba modlitebny, stejně jako křtitelnice a původní oltářní obraz, včetně vyřezávané architektury oltáře.

Ministerstvo kultury na závěr uvádí, že vzhledem ke stále autenticky dochovaným památkovým hodnotám, které byly shledány a v tomto rozhodnutí podrobně popsány, nenašlo jediný zákonný důvod, proč by předmětné řízení zastavovalo, nebo rozhodlo o neprohlášení dané stavby za kulturní památku. Ministerstvo ve svém rozhodnutí na základě své odborné úvahy, a také na základě místního ohledání věci na místě, řádně vyhodnotilo veškeré důkazy o existenci památkových hodnot objektu, podrobně zmíněné a popsané již v jednotlivých odborných vyjádřeních (NPÚ, KÚ, ORP), objektivně posoudilo a vypořádalo vznesené námitky vlastníka, a to jednotlivě i ve vzájemných souvislostech a dospělo k rozhodnutí, že soubor *bývalá modlitebna Evangelické církve augsburského vyznání (dnes modlitebna Českobratrské církve evangelické)* jednoznačně splňuje podmínky § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

Ohledně návrhu na zadání zpracování znaleckého posudku ve věci prověření památkových hodnot stavby ministerstvo uvádí, že z pohledu správního orgánu není v tomto případě nutný další důkazní prostředek, jelikož v tomto rozhodnutí konkrétně jmenované památkové hodnoty stavby a části mobiliáře, které jsou prohlášeny za kulturní památku, jsou více než zřejmé, a prohlášení za kulturní památku ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, shodně doporučila odborná organizace památkové péče, tak příslušné orgány památkové péče. Odborný protiposudek účastník řízení nepředložil.

Vyjádření ze dne 12. 8. 2020

„[...] na základě podrobného prostudování materiálů, které jsme převzali dne 10. 8. 2020 při osobním jednání s Vámi na MK ČR, Vám zasílám doplnění a upřesnění našeho původního stanoviska, které jsme Vám na zmíněné schůzce předali v písemné podobě. Naše stanovisko se tímto neruší či nepozměňuje ani vcelku ani v jednotlivostech, dodáváme jen podpůrné argumenty a zmiňujeme jednu, po našem soudu podstatnou okolnost. Vycházíme přitom z ustanovení správního řádu, podle nějž má účastník právo navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení.

a) *Původní stanovisko*

k roku 1899. V obecné rovině uvádí řadu autentických prvků a konstrukcí, ale zároveň zmiňuje i významné pozdější rekonstrukce a úpravy, a to v ještě větší míře a zásadnější povahy, než jsme uvedli my. Další argumenty jsou jen spekulativně hypotetické či úvahy o možných inspiračních zdrojích, které jsou jen vágně obecné a nelze je nijak doložit. Pokud uvádí, že „vlastní architektonický výraz českobudějovické realizace, který nevyniká přebujelým architektonickým aparátem, mohl být ovlivněn charakterem zakázky a samotným investorem, vychází z dnešní podoby stavby, ale nikoli z nedochované, reprodukovanou pohlednicí částečně dokumentované podoby původní, která naopak byla značně dekorativní. Logika uvažování a argumentace tu zjevně pomíjí zásadní rozdíly mezi původním „luteránským a pozdějším „kalvínským přístupem k podobě bohoslužebného interiéru a nepostihuje podstatu věci.

Jen těžko lze následně přijmout argument, podle nějž si „stavba ve svém exteriéru i interiéru uchovává ušlechtilý neorománský výraz, který v detailech prozrazuje zkušenost architekta a jeho poučenost historickou architekturou, když z původního provedení nezbyly než vzájemně disparátní jednotliviny. Návrh tu neodpovídá věci samé, ale je nesen obvyklou „prohlašovací rétorikou. I ona rétorika je ale jen vágní, viz výrazy typu „zdá se naznačovat. Zde je patrný rozpor mezi tím, co by si přál a co v realitě je. Znalec dějin architektury by přitom snad mohl projasnit jeho představu o „folkloristických inspiracích secese, přičemž oba výtvarné a architektonické proudy, které jsou tu smíchány v jednom vyjádření, mají podle autorit (Otto M. Urban, Pavel Wittlich, Markéta Theinhardová a další) mimoběžné trajektorie. Dřevěné prvky, ke kterým se vztahuje, nadto po našem vznikly až po roce 1959 (viz níže uvedenou poznámku ke vstupním dveřím).

b) V textu návrhu ing. Šnejda se také konstatuje řada zásadních úprav, ale tam, kde se text vztahuje k původnosti, která má být vnímána jako důvod prohlášení kulturní památkou, je stanovisko mnohdy neprůkazné a nadto nejasné. Pokud se v popisu mluví o stropech a skokem o podlahách (s. 2), uvádí se, že „výplně otvorů jsou Zachovalé, kování je nové. Čeho se tento textový segment vůbec týká? Dlažeb? Stropů? Dveří? Kterých? Ale především: co indikuje slovo „zachovalé“? Vztahuje se k původnímu řešení z konce 19. století? Nebo k některé z pozdějších úprav a k jaké? A jaké jsou tu věcné argumenty, nikoli rétorické floskule? Nejde přitom o tuto banální jednotlivost, nýbrž o celý postup, který podle našeho zdání neodpovídá metodice ohledání.

Dílčím dokladem užití metody ohledání je třeba i tvrzení o původnosti vstupních interiérových dveří do modlitebny (s. 3). Škoda, že - pokud jsem si všiml - nejsou vstupní dveře dokumentovány fotograficky. Jejich neogotické (nikoli neorománské, a tedy z díkce návrhu odvozeno nepůvodní) tvarosloví je totiž korunováno biblickým citátem v češtině (Dům Tvůj domem modlitby slouti bude, Mt 12:13; Lk 19,46). Opravdu to odkazuje na původní podobu sloužící německému sboru? Tyto dveře, stejně jako další dřevěné prvky interiéru,

kteře se mylně prohlašují za původní podobu, jsou dílem úpravy po roce 1959 po převzetí sborem ČCE. Ing. Šnejd tako šmahem klasifikuje a uvažuje obecně, viz jen glosa ke schodišti do podkroví, které je opatřeno „dochovanou protiskluzovou úpravou“ (s. 3). Od kdy je taková úprava dochována? S kterou stavební vrstvou objektu souvisí? Zřejmě nikoli s původní podobou z konce 19. století. Přesnou odpověď na otázku by musela poskytnout pečlivá analýza, která absentuje a byla by v souvislosti s touto bagatelou také naprosto nadbytečná, ale i tak je především zjevné, že se tu směšují nejrůznější skutečnosti a rétoricky se ucelují do věcně nepatřičného návrhu prohlášení. Následně jen těžko souhlasit s tvrzením uvedeným ve zhodnocení, podle něhož „kvalitní provedení historizující architektury jen podtrhává osobnost architekta Victora Schwerdtnera“: z jeho práce v podstatě zůstala jen základní hmota objektu, a to ještě se zásadními úpravami, takže sám architekt by byl dnešní podobou jistě velmi neblaze překvapen.

Závěr:

Návrh se v tomto bodě zásadně vztahuje k již neexistující realitě a vzniká tak po našem soudu klíčová otázka. Co má být prohlášením konkrétně chráněno? Historická podoba z doby vzniku, což sugeruje návrh i akcentováním původního architekta a dalších okolností, které však již reálně neexistují? Nebo reálná stávající podoba se zásadně pozměňujícími úpravami, jež původní charakter potlačily? A která vrstva těchto 70 let probíhajících úprav a přestaveb má být ochranou dotčena? Pouze první zásahy po převzetí objektu naší církví (a které by to konkrétně byly)? Nebo zásahy v jejich stávajícím celku, včetně třeba pozdního zavedení ústředního topení nebo zcela nedávno uskutečněné nepůvodní dekorace některých okenních tabulí či dostavby výtahu? Odpověď má nejen zásadní roli pro rozhodnutí, ale také zcela praktický dopad na chování nás jako vlastníka objektu. Po našem soudu tu platí totéž, co se konstatuje v souvislosti se stavbou v zahradě, že totiž „veškeré památkové hodnoty zde zanikly“. Prohlášení objektu za KP bychom v této situaci považovali za absurdní.

2. Návrh na prohlášení KP oltářního obrazu

Již původní text Mgr. Šihlana vychází z podpisu obrazu, ale neklade si otázku, zda jde o doložený originál, kopii, fabrikované komerční zboží. Popis následně uvádí, co na obraze i laik vidí. Nepřináší ale ani v náznaku kunsthistorickou analýzu, ze které by bylo možno odvodit hodnotu. Místo ní připojuje citace z encyklopedických zdrojů, týkající se autora, ačkoli autorská atribuce nebyla nijak kriticky zkoumána. Ale i kdyby se jednalo o obraz uvedeného lokálního malíře, bylo by teprve srovnáním s jinými jeho obrazy či s uměleckou normou dané doby potřeba dovodit mimořádnou hodnotu. Jen jméno samo o sobě by mohlo být dostatečným důvodem k prohlášení v případě velkých mistrů, o kterého se v tomto případě nejedná. Prohlášení za KP by se nám v tomto případě jevilo jako úsměvná bizarnost.

3. Návrh na prohlášení KP křtitelnice

V tomto bodě trváme na mínění, že právě tento předmět by mohl splňovat kritéria prohlášení a vyhovovat smyslu a účelu památkové péče. Nicméně chceme poukázat na metodu a způsob ohledání, které po našem soudu celý postup problematizuje. Předmět sám je jednou

nazýván jako křtitelnice, jindy jako svícen, pak jako stojan, z čehož dovozujeme, že navrhovatel ani neví, o jaký předmět se přesně jedná, ale přesto si je jist, že mezi sobě rovnými je výjimečný. Ani analýza předmětu není nerozporná. Jednou je klasifikován jako dochovaný v úplné podobě, jindy se spekuluje (sic!) o nějaké nádobě, která byla na tomto „podstavci“ původně byla, o čemž ale nijak nesvědčí ani konstrukce předmětu, ani jeho stav, nejvíce žádné body někdejšího spojení dvou těles. Mimochodem praveno, jakási větší nádoba, umístěná na dochovaném předmětu, by negovala smysl německých nápisů, které by přestaly být vidět. Spekulace tu opět převážila, navíc vedená naprostou neznalostí křestní liturgie luteránů i reformovaných, kde se používá jen konvička či jiná malá nádoba na vodu. Jako stojan pro tuto konvičku také předmět zřejmě původně sloužil. Pokud bude tedy předmět prohlášen KP, navrhuje jej pojmenovat nikoli křtitelnice nebo svícen, ale jako stolek pro křestní náčiní.

4. Procesní postup

Ve spise jsou obsažena stanoviska čtyř různých orgánů. Podle vyjádření bratra faráře jako statutárního zástupce našeho sboru s ním ale jednali jen pracovníci památkové péče a Magistrátu města, také jen jim následně umožnil ohledání na místě. Pouze tak také mohlo ve stanovisku Odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu být od stolu uvedeno, že objekt je „bez výrazných zásahů do původní architektury, jak v exteriéru, tak v interiéru“, ačkoli znění předcházejících návrhů památkové péče i fotodokumentace takové tvrzení naprosto neopravňují, nehledě již na fyzicky existující realitu. Na způsob práce také poukazují celé dlouhé pasáže, přebírané z jednoho dokumentu do druhého, a to včetně půvabných překlepů, zaměňujících „neorománský“ za „nerománský“. Celek tak má po našem soudu jasné znaky extenzivního a mechanického přístupu k prohlašování kulturní památkou, kdy některá stanoviska vznikla po původním návrhu neplní svou základní funkci. Další orgány, které jsou pro řízení nezbytné, by totiž snad neměly mít jen funkci formálně správní, ale také kontrolní a rozhodovací, což po našem soudu nebylo naplněno.

Podrobné prostudování podkladů nás tedy jen utvrdilo v původních závěrech a návrzích.“

K obdrženému vyjádření vlastníka ze dne 12. 8. 2020 Ministerstvo kultury dodává: První námitky vlastníka v tomto vyjádření se vymezují proti podnětu, na jehož základě bylo následně ve věci bývalé evangelické modlitebny augsburského vyznání a části jejího mobiliáře zahájeno řízení o prohlášení věci za kulturní památku. Ministerstvo v této věci uvádí, že tento podnět je součástí podkladů spisu, ovšem při vyhodnocování památkových hodnot před vydáním rozhodnutí vychází správní orgán z odborných vyjádření Národního památkového ústavu, kraje a obce s rozšířenou působností a v tomto konkrétním případě navíc i z vlastního ohledání věci na místě. Podnět, jak již název naznačuje, tedy není ze strany Ministerstva kultury brán jako závazný odborně zpracovaný návrh (byť je v tomto konkrétním případě velmi fundovaně zpracovaný), který by byl nekriticky přijímán a z něhož by správní orgán při rozhodování přímo vycházel. Na základě zhodnocení oprávnění tohoto

podnětu ministerstvo zažádalo o odborné stanovisko Národního památkového ústavu, které potvrdilo existenci památkových hodnot a obsahovalo i podrobně zpracovaný návrh na prohlášení. Až po tomto jednoznačně doporučujícím vyjádření odborné organizace správní orgán zahájil řízení. Navíc není důležité kdo a proč podnět podal, neboť pro toto řízení je podstatná především ta skutečnost, zda existují zákonné důvody pro prohlášení za kulturní památku.

Další námitka je směřována proti samotnému odbornému návrhu Národního památkového ústavu. Je skutečně možné, že při čtení textu bez prohlížení podrobné fotografické dokumentace, nebo znalosti daného prostoru, může být orientace nesnadná, ovšem vzhledem k tomu, že ministerstvo tuto fotodokumentaci mělo při vyhodnocování návrhu k dispozici, a navíc i díky vlastnímu ohledání věci na místě samotným rozhodujícím správním orgánem, je tento text naprosto srozumitelný a ověřitelný. Kompletní zhodnocení stavby a jejích jednotlivých stavebních a konstrukčních prvků, jako i hodnotných detailů, navíc následně ministerstvo ještě jednou shrnuje v rámci své závěrečné úvahy na závěr tohoto rozhodnutí. Co se týká vyjádření ohledně postupu samotné metody ohledání věci, ministerstvo odkazuje na své vyjádření na str. 14, ve kterém se k tomuto vyjadřuje. Na závěr již Ministerstvo kultury pouze konstatuje, že ke zhodnocení cenných památkových hodnot, na základě kterých je možné prohlásit věc za kulturní památku, hlubší analýzu provádět není potřeba, jelikož jsou tyto hodnoty dostatečně zjevné (a v rámci tohoto rozhodnutí dostatečně popsány). Správní orgán – Ministerstvo kultury – je navíc orgánem odborně dostatečně způsobilým k tomu, aby si o předmětné problematice učinil, na základě zákonných podkladů a odborných zkušeností z každodenní praxe, vlastní úsudek. Ovšem na druhou stranu ministerstvo uvádí, že by jednoznačně podpořilo myšlenku případného podrobnějšího stavebně-historického a restaurátorského průzkumu, který by zcela nepochybně ještě více tyto shledané památkové hodnoty vyzdvihl a podpořil. Účastník řízení však žádný odborný posudek nepředložil.

K závěrečné otázce ve vyjádření vlastníka, která se vztahuje ke stavbě modlitebny, ministerstvo uvádí, že se k jednotlivým památkovým hodnotám již několikrát vyjadřovalo (viz vypořádávání prvního vyjádření ze dne 10. 8. 2020) a dále, že předmět památkové ochrany bude znovu podrobně popsán v rámci závěrečné úvahy Ministerstva kultury na závěr tohoto rozhodnutí. Jedná se o ochranu kulturního dědictví; konkrétně o hmotu stavby, její historické stavební konstrukce, dochované autentické umělecko-řemeslné detaily (zbytky zdobného štku, řezbářské práce apod.), dále o kovanou křtitelnicí s miskou a o oltářní obraz s řezanou architekturou, jejichž památkové hodnoty byly již jednou sepsány viz str. 17. Prohlášení věci za kulturní památku navíc nijak nebrání jejímu užívání, pouze má zabránit jejímu případnému poškození a případnému necitlivému přístupu její obnovy.

Druhá námitka tohoto vyjádření se vztahuje již k oltářnímu obrazu, který byl součástí původního luteránského liturgického prostoru modlitebny. V této věci, tedy významu obrazu, pro který je nyní prohlašován za kulturní památku, se ministerstvo již vyjadřovalo v rámci

prvního vypořádávání námitek vlastníka, konkrétně na str. 17. Zde ministerstvo obšírněji konstatuje, že i přes zjevné kvality obrazu netvrdí, že by se jednalo o zcela výjimečnou malbu, ale že v tomto případě je kladen důraz právě na její propojení se stavbou modlitebny a deponované oltářní architektury, respektive o odkaz na původní bohoslužebný prostor odkazující na původně zde působící církev a německy hovořící menšinu obyvatel.

V bodě č. 3 vyjádření vlastníka jsou shrnuty námitky vůči metodě ohledání křtitelnice a jejímu pojmenování v podnětu, kde je označována jako svícen. V tomto bodě Ministerstvo kultury opět odkazuje již na své předešlé vyjádření, kde jasně uvedlo, že podnět není brán jako odborný podklad, a že při zhodnocování památkových hodnot se vychází zejména z podrobně zpracovaného návrhu Národního památkového ústavu (kde je již předmět vždy označován jako křtitelnice), a dále pak z vyjádření místně příslušného krajského úřadu a obce s rozšířenou působností. Dále ministerstvo konstatuje, že ať už byla samotná miska využívána na svěcenou vodu, nebo sloužila jako podstavec pro jinou menší nádobu, z pohledu památkové péče lze o daném předmětu stále hovořit jako o křtitelnici, respektive umělecko-řemeslně zpracovaném, předmětu.

Poslední vyjádření vlastníka se týkalo procesního postupu, kdy je kritizován přístup k přebírání podkladů pro vytváření stanovisek a, zde konkrétně v případě vyjádření Krajského úřadu, k rozhodování „od stolu“. Ministerstvo kultury v této věci uvádí, že v tomto případě, kdy sám rozhodující správní orgán učinil vlastní ohledání věci na místě, nevidělo důvod pro zadávání jakékoli revize tohoto stanoviska. Všechna vyjádření příslušných orgánů byla doporučující, vycházela z dostatečné fotodokumentace, existenci památkových hodnot si navíc ověřilo i samo ministerstvo, při osobním ohledání, tudíž bylo dostatečné množství podkladů pro vydání rozhodnutí. Dále již jen ministerstvo připojuje citaci z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 As 133/2015 - 36 z 14. 7. 2016 (B154), kde je uvedeno, že „[...] *Pokud ministerstvo tato stanoviska a vyjádření věcně posoudilo, vyhodnotilo a poté vyložilo, proč se přiklonilo k závěru o existenci hodnot uvedených v ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona o státní památkové péči, lze takový postup akceptovat. Protichůdnost některých skutkových podkladů (a v tomto případě nebylo žádný podklad oproti jiným protichůdný) nemusí vést správní orgán nutně k zadání znaleckého posudku, který by se k těmto rozporům vyjádřil, a to tím spíše, že v dané věci byl správní orgán (Ministerstvo kultury, potažmo ministr) orgánem odborně dostatečně způsobilým k tomu, aby si (cestou volného hodnocení důkazů - § 50 odst. 4 správního řádu) o předmětné problematice učinil vlastní úsudek. [...]*“

Po vyhodnocení všech výše uvedených podkladů dospělo Ministerstvo kultury k následujícímu závěru: Předmětná stavba českobudějovické evangelické modlitebny, původně stavěná a využívaná německy hovořící menšinou augsburského vyznání, nyní spravována a užívána Českobratrskou církví evangelickou, vykazuje nesporné architektonické, řemeslné, umělecko-řemeslné, urbanistické i kulturněhistorické památkové hodnoty. Zděný objekt pozdního eklektického historismu z roku 1899, projektovaný architektem Viktorem

Schwerdtnerem, vestavěný do okolní dobové měšťanské zástavby tvoří architektonicky a urbanisticky cennou a nedílnou součást historického a památkově cenného prostředí bývalého předměstí Českých Budějovic.

Stěžejní památková hodnota objektu dle mínění Ministerstva kultury spočívá jednak ve stavební celistvosti, ve smyslu ucelené architektonické realizace významného architekta (i přes dílčí moderní zásahy – zjednodušení zdobnosti reprezentativní uliční fasády, dostavba výťahu, některé změny vnitřní dispozice apod.), v míře autenticity dochování jak exteriérových (např. architektonické řešení reprezentativního uličního průčelí – stálé udržení původního členění os a oken, vstupních dveří apod., ačkoliv bylo v rámci moderní obnovy ubráno na dekorativním členění průčelní fasády – pásová rustika, armování v horní části kolem oken), tak také nadále dochovaných hodnotných interiérových prvků (z větší části původní dispozice stavby, přítomnost historických a řemeslně hodnotných stavebních konstrukcí, segmentové klenby do traverz v průjezdu, plochý pohledový trámový strop v samotné modlitební síni, podlaha z širokých prken, dveřní výplně, kovaná zábradlí, umělecko-řezbářsky hodnotně vyvedený kůr apod.). Vzhledem k dochovaným stavebním plánům, stejně jako dobovým fotografiím původního bohoslužebného interiéru modlitebny je jisté, že se pod novodobým nátěrem této místnosti skrývají autentické omítkové vrstvy, které jsou nyní v podstatě zakonzervovány a při případném stavebně-historickém a restaurátorském průzkumu v budoucnu by bylo možné odhalit původní vzhled dekorativní výmalby. Také díky těmto původním stavebním plánům je dobře známá také původní podoba reprezentativní uliční fasády, která by tedy kdykoli v budoucnu mohla být znovu obnovena ve svém původním dekorativnějším vzhledu.

Pozdější přestavby, jakož i většina dílčích moderních zásahů, které byly na stavbě vně i uvnitř za celou její historii provedeny, jsou reverzibilního charakteru a v případě budoucí obnovy, prováděné již na základě závazného stanoviska, by bylo možné nevhodné zásahy odstranit či upravit (např. plastová okna). Jelikož je současná stavba stále využívána ke svému účelu, tedy jako modlitebna, ovšem již ne pro liturgii luteránského, nýbrž kalvínského vyznání, a vzhledem k rozdílným potřebám pojetí bohoslužebného prostoru (zejména, co se týká jeho dekorativnosti), není jistě vhodné zasahovat do tohoto pojetí např. prostoru kněžiště modlitební síně, ovšem je také současně jednoznačně potřeba dbát na uchování a šetrnou obnovu památkových hodnot stavby (např. vyřezávaného kůru, původní dřevěné prkenné podlahy, dveřních výplní, ve veřejném prostoru stavby – schodiště /kovaná zábradlí/; chodby atd., v exteriéru fasády, členění oken, stavebních konstrukcí, vhodných použitých materiálech a technologických postupů apod.).

Ministerstvo dále konstatuje, že významnou památkovou hodnotou modlitebny je též její historická, kulturní a společenská rovina, konkrétně návaznost stavby na v Českých Budějovicích žijící německy hovořící menšinu a na působení jejich Evangelické církve augsburského vyznání. Z pohledu památkové péče je dále hodnotné též urbanistické řešení –

začlenění sakrální stavby předmětné modlitebny do okolní činžovní měšťanské zástavby, které odkazuje na její vznik spolu s celou zdejší novou čtvrtí.

Stěžejní památkově hodnotné architektonické, umělecké a umělecko-řemeslné prvky stavby předmětné modlitebny jsou především – samotná hmota stavby, její historické stavební konstrukce (z větší části dochované původní dispozice, klenuté klenby do travers, kamenné schodiště, krov apod.), některé autentické dřevěné umělecky vyřezávané dveřní výplně (především v prostorech samotného modlitebního sálu), kované zábradlí na schodišti, dřevěný pohledový trámový strop modlitebny se zdobnými konzolami, prkenná dřevěná podlaha s profilovanými lištami kolem sloupů a zdí (která se nachází ve velmi dobrém stavu – narušení podlahy je dle místního ohledání zcela zanedbatelné a pouze lokálního charakteru), vysoce umělecky hodnotně zpracovaný vyřezávaný kůr a autentické movité součásti stavby – kovaná křtitelnice a původní oltářní obraz s vyřezávanou dřevěnou architekturou oltáře.

Vyřezávaný dřevěný kůr ve svých vysoce kvalitních umělecko-řemeslných detailech kombinuje tendence historismu prolutého s nastupující secesí, respektive jejími folkloristicky zaměřenými tendencemi a zdroji (vpadlé kazety ochozu, nástavce hlavic podpěry kůru – lze sledovat možnou inspiraci hnutím Arts and Crafts).

Významnou součástí původního bohoslužebného interiéru jsou také autenticky dochované židle značky Thonet, které se stále nacházejí v interiéru modlitebny a jsou tak součástí jejího původního inventárního vybavení. Ministerstvo v této věci uvádí, že jsme si vědomi historické hodnoty daného nábytku, který je navíc pro daný prostor autentický. Jejich prohlášení je však vzhledem k jejich neustálému používání a vzhledem k tomu, že stále slouží svému účelu a zdá se, že jim nehrozí odstranění, nadbytečné. Dalším faktorem, který ministerstvo bralo při rozhodování o těchto židlích v potaz bylo, že se jedná o jedinečné židle v rámci tohoto konkrétního prostoru, ve smyslu jejich historicity a autentičnosti v rámci modlitebny, ovšem stále se jinak jedná o sériový výrobek, který by případně mohl být v případě poničení či ztráty znovu doplněn. Tyto samotné židle tedy nejsou součástí prohlášení za kulturní památku, jednoznačně je však ministerstvo vnímá jako nedílnou součást prostoru, s důrazem na jejich autenticitu a historickou provázanost s daným prostorem modlitebny, která by měla zůstat v této podobě v rámci modlitebny zachována a dále sloužit svému účelu.

Dnes deponovaný kvalitní dobový obraz a vyřezávaná oltářní architektura by samy o sobě na prohlášení za movitou kulturní památku neměly, ale jelikož jsou neodmyslitelnou autentickou součástí řešení původního liturgického prostoru modlitebny a spolu s kovanou křtitelnicí také odkazují na působení zdejší Evangelické církve augsburského vyznání, jsou jednoznačně významným historickým dokladem působení zdejší německy hovořící menšiny obyvatel Českých Budějovic v období 19. a 20. století. Dle ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, lze navíc za kulturní památku prohlásit soubor věcí nebo staveb, i když některé z nich samy o sobě nevykazují znaky kulturní památky podle

odstavce 1 tohoto zákona. Samotná kovaná křtitelnice pak z pohledu památkové péče navíc vykazuje také cenné uměleckořemeslného zpracování, které ještě více podporuje její hodnotu historickou.

Ministerstvo kultury dále konstatuje, že prohlášení oltářního obrazu s architekturou oltáře za kulturní památku navíc neznamená, že bude nutně vymáhána jeho prezentace v původním prostoru, což by kolidovalo se současným liturgickým pojetím modlitebny, ovšem bude kladen důraz na jeho zachování jako odkaz na původní bohoslužebný prostor z konce 19. století.

Prohlášení stavby modlitebny za kulturní památku je, vzhledem k výše popsaným cenným památkovým hodnotám, jednoznačně v souladu se společenským a veřejným zájem na uchování kulturního dědictví, který je tak stavěn nad zájmy soukromého vlastnictví a měl by být v zájmu samotné náboženské komunity.

Předmětná stavba modlitebny je jedním z cenných příkladů historismu v architektuře, jehož tvarosloví je inspirováno architektonickými prvky doby románské, raně renesanční (čelní průčelí stavby) a v interiéru i doby gotické (umělecky vyřezávané dveře, oltářní architektura), nebo secese (řezby a barevná úprava kůru). Eklektický charakter propojení a mísení dekorativních prvků zde ovšem není brán pejorativně. Také v odborné literatuře již dávno došlo k rehabilitaci tohoto názoru z období avantgard 20. století a umělecké a invenční kvality takového historizujícího pojetí byly v plné míře pochopeny a doceněny.

Pro tyto své jmenované hodnoty architektonické, umělecké, řemeslné, urbanistické a kulturněhistorické a jako projev tvůrčích schopností a práce člověka soubor „*bývalá modlitebna Evangelické církve augsburského vyznání*“ (dnes modlitebna Českobratrské církve evangelické), k. ú. České Budějovice 3, obec České Budějovice, okres České Budějovice, Jihočeský kraj, splňuje podmínky ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, pro prohlášení věci za kulturní památku. Dotčený soubor se skládá z pozemku parc. č. 3461, k. ú. České Budějovice 3, jehož součástí je stavba modlitebny č. p. 1306, a dále z části mobiliáře – jmenovitě se jedná o oltářní obraz s vyřezávanou architekturou oltáře a kovanou křtitelnicí.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení rozklad. Lhůta pro podání rozkladu počíná běžet podle § 40 odst. 1 písm. a) správního řádu den následující po dni, kdy bylo toto rozhodnutí doručeno. Doručení písemnosti upravuje § 23 a § 24 správního řádu, který stanoví, že nebyl-li adresát tohoto rozhodnutí zastižen, rozhodnutí se uloží v provozovně provozovatele poštovních služeb. Jestliže si adresát

uložené rozhodnutí ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnutí k vyzvednutí v provozovně provozovatele poštovních služeb připraveno, nevyzvedne, považuje se rozhodnutí podle § 24 odst. 1 správního řádu za doručené posledním dnem této lhůty (od tohoto dne běží v tomto případě lhůta pro podání rozkladu). Doručení písemnosti pomocí datové schránky upravuje § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který rovněž stanoví přednostní doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky. Nepřihlásí-li se adresát do své datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty. O rozkladu proti tomuto rozhodnutí rozhoduje ministr kultury. Rozklad se podává u Ministerstva kultury na výše uvedenou adresu.

Mgr. Ing. Eva Trejbalová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Stejnopis rozhodnutí:

Národní památkový ústav, generální ředitelství

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Magistrát města České Budějovice, úsek státní památkové péče

Krajský úřad Jihočeského kraje, úsek státní památkové péče

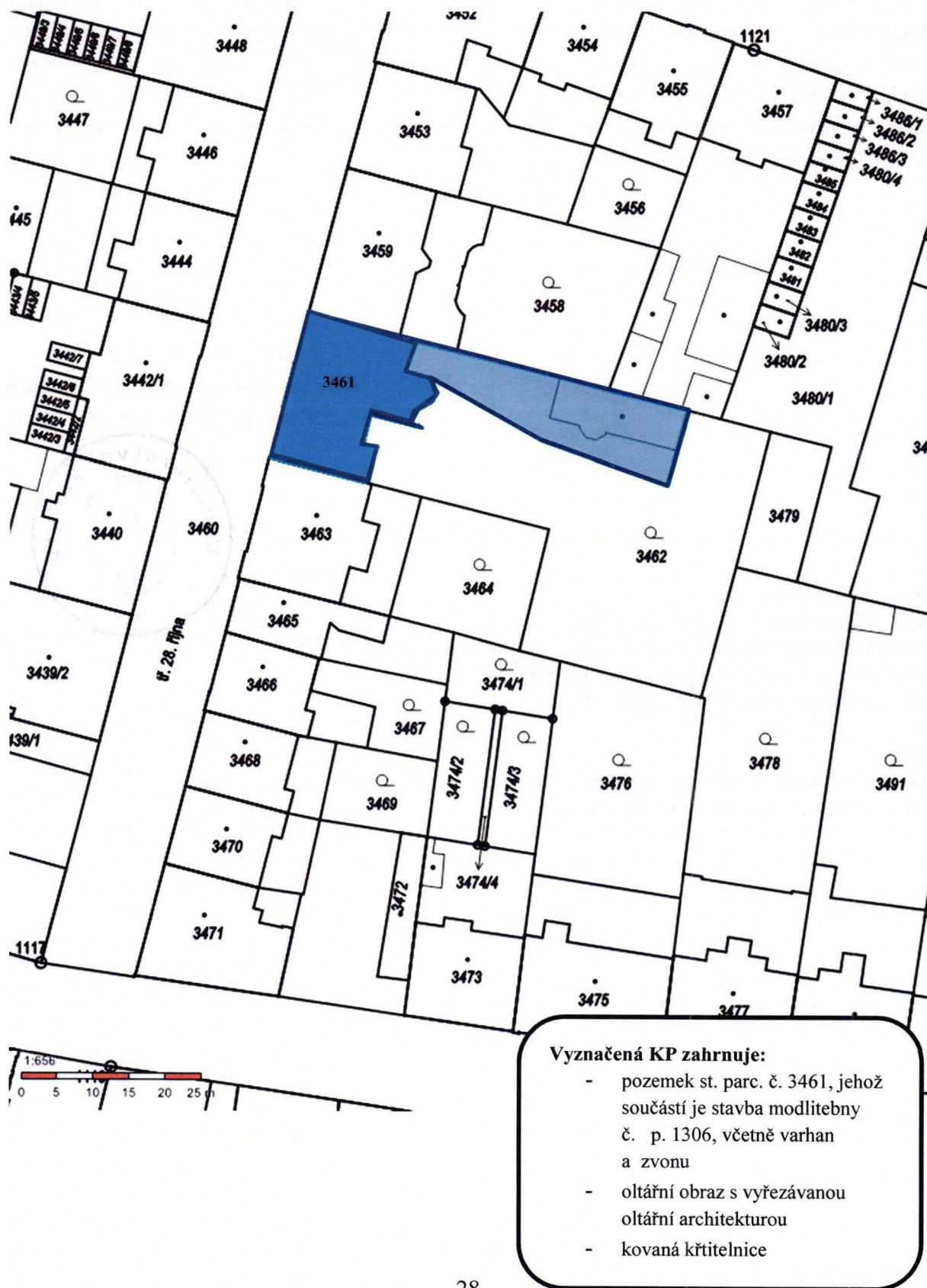
Příloha:

Orientační zakres umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy.

Deset identifikačních fotografií kulturní památky.

Příloha 1:

Orientační zakres umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy – nedílná součást výroku rozhodnutí
č.j. MK 57122/2020 OPP ze dne 22. 9. 2020

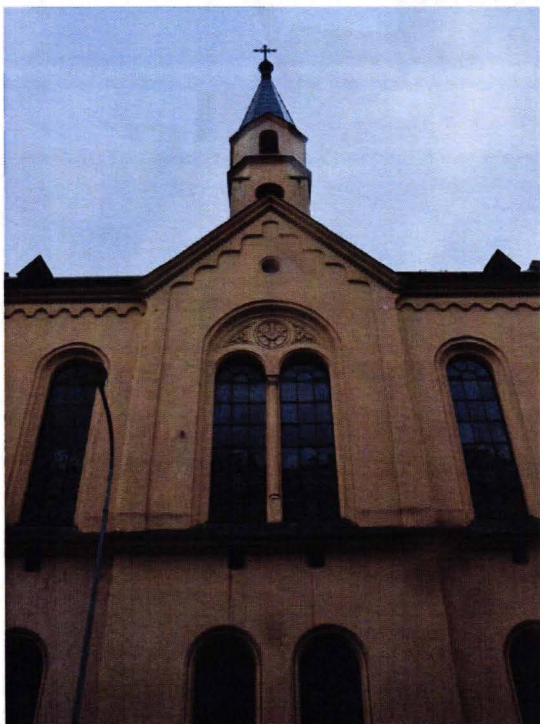

Příloha 2:

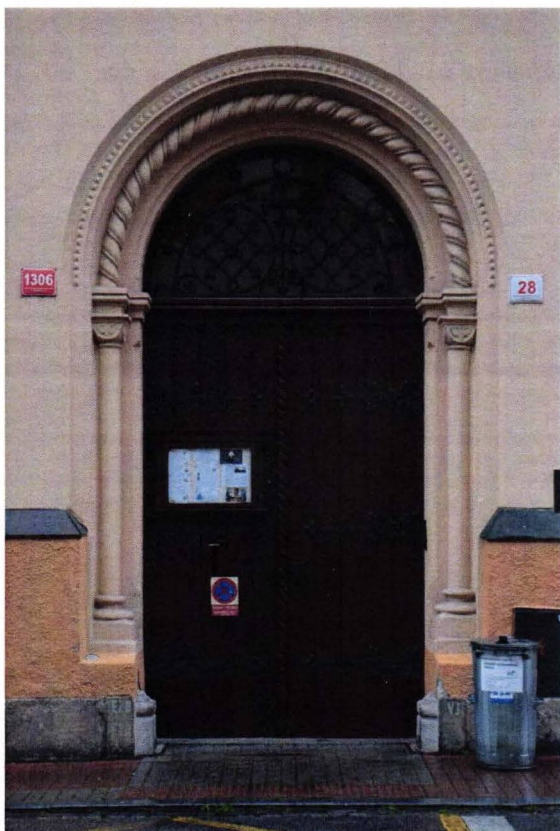
Identifikační fotografie kulturní památky – nedílná součást rozhodnutí č.j. MK 57122/2020 OPP ze dne 22. 9. 2020

1. KP – budova modlitebny č. p. 1306

2. KP – pohled na výzdobu uliční fasády modlitebny

3. KP – pohled na zdobený vstupní portál a vstupní dveře modlitebny

4. KP – pohled na budovu modlitebny ze zahrady